

Кечаларда ибодат билан қоим бўлишлик, комил мўъминлик белгисидир

05:00 / 14.01.2017 2743

Кечаларда бедор бўлиб, ибодат қилиб тунни ўтказишлик ислом динида жуда ҳам улуғ амаллардан ҳисобланади. Тарихдан бизга маълумки, барча ўтган улуғ инсонлар, пайғамбарлар бўлсин, саҳобалар, тобеъинлар бўлсин, авлиёлар бўлсин, барчалари кечаларда бедор бўлиб, ибодат билан машғул бўлишган. Бу амал инсон билан Аллоҳ таоло ўртасида қурбат ҳосил қилиб, уни жаннатга киришига сабаб бўлади. Аллоҳ таоло бандаларини бу ишга тарғиб қилишдан олдин, исломнинг аввалидаёқ Ўз пайғамбарини бунга буюрган.

Аллоҳ таоло айтади:

1. Эй ўраниб ётувчи!
2. Кечани озгинасидан бошқасини (ибодатда) тик туриб ўтказ!
3. Ярмини ёки ундан бир оз қисқароғини.
4. Ёки у(ярим)га яна қўш ва Қуръонни тартиб билан тиловат қил.
(Муззаммил, 1-4 оят)

Аллоҳ таоло юқоридаги оятда ўз Расулига кечаларда ибодат ва Қуръон тиловат қилиб қоим бўлишга буюряпти. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Роббисининг буйруғига итоат этдилар ва кечаларда ибодат билан қоим бўлдилар. У зот Роббисига чин ихлос билан, йиғлаган холатда, хушуъ ва хузуъ билан ибодатда давомли бўлдилар.

Аллоҳ таоло яна ўз пайғамбарига хитоб қилиб, шундай деди:

أَدُوْمَحَمَّامَاقَمَكُبَّرَكَتَغَبَّيْنَاسَعَكَلَّةَلْفَانِوَبَدَّجَهَتَفَلَّيْلِلْمَو

79. Кечанинг баъзисида у ила бедор бўл. Сенга нофила бўлсин. Шоядки, Роббинг сени мақтовли мақомда тирилтирса. (Исро, 79 оят)

Аллоҳ таоло Ўз пайғамбарига; дунё кечаларида намоз ўқиб ва Қуръон тиловат қилиб қоим бўладиган бўлсанг, қиёмат кунида ҳам мақтовли мақомда бўласан, демоқда.

“Мақтовли мақом” деб таржима қилинган ибора “мақоми маҳмуд” шаклида машҳур бўлиб, диний маълумотлардан хабардор кишилар орасида ҳам таржима қилинмай “мақоми маҳмуд” лафзи ила ишлатилади. “Мақоми маҳмуд” - Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни аввалгилару охиргилар мақтайдиган мақом, у кишига берилган “улкан шафоат” мақомидир.

Аллоҳ таоло Ўзини охирги Пайғамбарини, маҳбубини, ўтгану қолган гуноҳларини Ўзи кечган зотни, икки дунё сарвари Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламни “мақоми маҳмудга” эришиш учун намозларни қолдирмай тўла-тўқис адо этишга, бунинг устига, кечаси бедор бўлиб, таҳажжуд намози ўқишга амр қилиши намознинг нақадар муҳим ибодат эканини билдириб турибди.[1]

تَمَرَوْتِ يَحْمَدَ سَوَّيَعُ هَلَلِ الْيَصْرَةَ لَلْأَلْسِرَاقَ بَعُشْ نَبْرِيْعُمْلَلِنَع
رَحَاتِ أَمَوَكُبْنَدْنَمَدَقْتِ أَمَكَلَلْأَرْفَعْدَقَسَيَلْأَلْأَلْسِرَاقَ : لِيَقْفُ ، أَمَدَق
سِرَاحُ بَلْأَهَاور . « ؟ أَرُوكَشْ أَدْبَعُ نُوكُأَلْفَأ » : لَلْأَق

Муғйра ибн Шуъба розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: У киши айтдилар:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам кечаси (тунги намозни ўқиш учун) қоим бўлдилар, ҳаттоки икки оёқлари шишиб кетди. Шунда: “Эй

Расулulloҳ Аллоҳ таоло сизни ўтган ва келажакдаги барча гуноҳларингизни мағфират қилган эмасми?”, дейилди. У зот: “Шукр қилувчи банда бўлмайинми?”, дедилар. Бухорий ривояти

Аввалги ва охириги гуноҳлари мағфират қилинган зот, кечаларни шундай ўтказган эканлар, биз ҳам бу зотдан ўрнак олган холда, ўзимизга бу амални лозим тутишимиз керак.

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда солиҳ бандаларини сифатлаб шундай дейди:

نُورْفِعْ تَسَيِّمًا رَاحِ سَابَّو (17) نُوْعَجَّ هَيَّام لِيْلَلِ نَمَّ اَلِيْلَقِ اُوْنَاك

17. Улар кечалари оз ухлар эдилар.

18. Ва улар саҳарларда истиғфор айтар эдилар. (Заарийаат, 17,18-оятлар)

Улуғ саҳобалардан Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳу кечаси намоз ўқиб бўлиб, хизматчиларидан: “Эй, Нофеъ, саҳар кирдимиз?”, деб сўрардилар. Агар Нофеъ, ҳа, деса, тонг отгунча дуо ва истиғфор билан машғул бўлар эдилар.

عَسَّالِيْلَلِ اِيْفَنَّ «لُوقَي مَلَسَ وَهَيْلَعُ لَلِ اِيْلَصَّ اِيْبَّ نَلَّ اَتَّعَمَّ سَلَّ اَقْرَبَّ اَجَّ نَع
كَلَدَّوْ هَايْ اِطَّعَّ اِلَّ اِلَّ اَوَّ اِيْ نُدَلَّ رَمَّ نَمَّ اَرِيْخَّ هَلَّ اِلَّ اَسَّيْ مَلَّ سُمَّ لُجَّرَّ اَهُقَّ اُوِّيْ اَل
مَلَّ سُمَّ هَاوَّرَّ «هَلَّ اِيْلَلَّ لُكَّ

Жобир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: У киши айтдилар:

Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан шундай деганларини эшитдим:

“Албатта, кечада бир соат борки, мусулмон киши унга мувофиқ келиб, Аллоҳ таолодан дунё ва охират ишидан бирор нарсани сўрайдиган бўлса, Аллоҳ таоло уни унга беради ва шу ҳар бир кечададир”. Муслим ривояти

Ушбу ҳадисда айтилишича, кечқурунда ибодат қилиш, кундуз кундаги ибодатдан(фарз ибодатлардан ташқари) афзалдир, чунки ҳар бир кечада дуолар ижобат бўладиган бир вақт бордир. Ҳар бир кундуз кунда бундай эмас, фақатгина жумъа кунда шундай вақт бор. Шунинг учун инсон кечадаги шу улўф вақтни топишлик учун, кечанинг ҳаммасини ёки баъзисини ибодат билан ўтказиши лозим.

كَرَابَتِ أَنْبَرُ لَزْنِي « لَأَقْمَلَسَوْوَهَيَلَعُ جَلَلِ لَصَّصَلَّ لَلْأُسْرَّ أَنْ أَرِيْرَهُ بِأَنْ عَن
نَمْ لُوُقَيَفُ رُخَالَلَّ لَلْأُتْلُثُ قَيَقَبِّي نِيحَ أَيُّنْ دَلَّ أَمَّ سَلَّ لَلَّ لَّيَلَّ لُكَّ لَّأَعَتَّ و
هُ أَوْر. « هَلَّ رَفْعَافُ يَنْ رَفْعَافُ سَيَّ نَمْ هَيَطْعُ أْفُ يَنْ لَأَسَيَّ نَمْ هَلَّ بِيحَ تَسَّافُ يَنْ وُعَدِّي
أَطُوْمَلَّ يَفُ كَلَّام

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Албатта Расулуллоҳ солаллоҳу алайҳи васаллам: “Роббимиз таборака таоло ҳар кеча, туннинг охириги учдан бири қолган вақтда дунё осмонига тушади ва: “Ким менга дуо қилса уни ижобат қиламан, ким мендан сўраса унга бераман, ким менга истиғфор айтса, уни мағфират қиламан”, деб айтади”, дедилар. Имом Молик Мувааттода ривоят қилган

Бу ҳадисда юқорида зикр қилинган дуолар ижобат қилинадиган вақтнинг қачон эканлиги баён қилинмоқда. Яъни, бу вақт кечанинг охириги учдан бири экан. Шунинг учун Пайғамбаримиз алайҳиссалом кечанинг аввалида ухлаб, кечанинг охирида ибодат билан машғул бўлганлар. Бу ҳақида ҳадиси шарифда шундай дейилади:

وَرَمَعَ أَبَا أَيُّوبَ تَلْقُوفَ أَقْيَدَ صَاحِبِ أَيْدِي نَارِ الْوَدَّيْنِ نَبِيَّ دَوْسَ أَلِ تَيْتَ أَلِ قَاقِ قَاقِ سِ إِي بَ أُنَ عَ
مَلَسَ وَهِيَ لَعْنَةُ هَلَلِ إِي لَصَ لَلِ لُ وُسَرَةَ أَلِ صُ نَعْنَعِ نِي مُمُومًا مُؤْمِبًا هَبْ كَتَتَّ دَحَّ أَمَّ يَنْ تَدَّ حَ
يَسْأَلُ سَنَلًا هَاوَرُ. هَرَّخَ آيَ يُخَيِّو لِي لَلِ لُ وَأَمَّ نِي نَاكَ تَلْ لَاقِ

Абу Исҳоқ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: У киши айтдилар:

“Мен Асвад ибн Язийдни олдига келдим. У менинг содиқ дўстим эди. “Эй Абу Амр! Расулуллоҳ солаллоҳу алайҳи васалламнинг намози ҳақида, мўъминларнинг онаси сенга айтган нарсани менга айтгин”, деб айтдим. У: Мўъминлар онаси шундай деганлар: “Расулуллоҳ солаллоҳу алайҳи васаллам кечанинг аввалида ухлаб, охирида уйғоқ бўлардилар(ибодат билан қоим бўлар эдилар)”, деб айтди”. Насий ривояти.

Кечаларда ибодат билан бедор бўлишлик, инсоннинг гуноҳларини кечирилишига сабаб бўлади. Бир ҳадисда Набий алайҳиссалом бу ҳақида хабар берганлар:

مُكْتَبِي لَعْنَةُ لَاقِ، مَلَسَ وَهِيَ لَعْنَةُ هَلَلِ إِي لَصَ لَلِ لُ وُسَرَةَ أَلِ صُ نَعْنَعِ نِي مُمُومًا مُؤْمِبًا هَبْ كَتَتَّ دَحَّ أَمَّ يَنْ تَدَّ حَ
رَفَّ كَمَّو، مَكْتَبَرِ إِي لَمُكَلُّةَ بَرُقَ وَهَو، مَكْتَلَبَقَ نِي حَلَّ أَلِ أَدُّهُ نَافِ لِي لَلِ لُ مَاقِبِ
يَذُمَّتْ لُ هَاوَرُ. مَثَلُ لَاقِ عَ أَعْنَهُ نَمَّو، تَأْتِي سَلَلِ

Абу Умома ал-Баҳилийи розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ солаллоҳу алайҳи васаллам: “Кечада қоим бўлишни ўзингизга лозим тутинг, у сизлардан олдинги солиҳ кишиларнинг одатидир. Бу амал Роббингизга сизлар учун қурбат бўлади, гуноҳларни кетказувчи ва айб ва хатолардан қайтарувчидир”, дедилар. Термизий ривояти

Тунлари ибодатда қоим бўлган кишининг Аллоҳ таолога яқин бандалардан бўлиши ва Аллоҳ таоло уни яхши кўришлиги ҳақида ҳадиси қудсийда ҳам баён қилинган. Аллоҳ таоло шундай дейди: “Банда нафл ибодатлар билан менга яқинлашишда давомли бўлса, мен уни яхши кўраман”.

Демак, инсон тунларда намоз ўқиб, ибодатлар билан машғул бўлса, Роббисининг муҳаббатига сазовор бўлади ва гуноҳларидан мағфур бўлади. Қуръони Каримда шундай дейилган:

كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
فَلْيُؤْمِرُوا بِالْعَدْلِ
وَلْيَنْهَوُا عَنِ الْجَوْرِ
فَالْعَدْلُ زِينَةُ الرَّحْمَنِ
لِلَّذِينَ هُمْ يُوقِنُونَ
فَلْيُؤْمِرُوا بِالْعَدْلِ
وَلْيَنْهَوُا عَنِ الْجَوْرِ
فَالْعَدْلُ زِينَةُ الرَّحْمَنِ
لِلَّذِينَ هُمْ يُوقِنُونَ

114. Кечанинг икки тарафида ва кечанинг бир бўлагида намозни тўқис адо қил! Албатта, яхшиликлар ёмонликларни кетказди. Бу эса, эсловчиларга эслатмадир. (Ҳуд, 114- оят)

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: У киши айтдилар: “Бир киши Набий алайҳиссаломнинг олдига келди ва: “Эй Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам! Мен боғда бир аёл билан бирга бўлдим. Унга зинодан бошқасини қилдим, яъни, уни ўпдим, қучоқладим. Менга хоҳлаганингизни қилинг”, деб айтди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳеч нарса демадилар. У киши кетди. Умар розияллоҳу анҳу: “Агар ўзини беркитганида, Аллоҳ уни беркитарди”, дедилар. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам у кишига орқасидан қараб турдиларда: “Уни менга қайтариб олиб келинглари”, дедилар. Уни Набий алайҳиссаломга қайтариб олиб келишди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам унга юқоридаги оятни ўқиб бердилар. Муъоз ибн Жабал: “Эй Расулуллоҳ! бу унинг ўзигами ёки барча инсонларгами? Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Балки барча инсонларгадир”, дедилар”.

Бу оятнинг маъносини қувватлаган ҳолда ҳадиси шарифда шундай дейилган:

عَلَّامٌ غُيُوبٍ اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ اَنْ تَجْعَلَ لِيْ رِزْقًا حَلٰلًا وَرِزْقًا حَلٰلًا وَرِزْقًا حَلٰلًا
بِاَقْرَبِ دَرَجَاتٍ

2. Яхшилик ва тақво йўлида ҳамкорлик қилинг. Гуноҳ ва душманлик йўлида ҳамкорлик қилманг. Аллоҳга тақво қилинг. Албатта Аллоҳ иқоби шиддатли Зотдир. (Моида, 2- оят)

Аллоҳ таолонинг ушбу оятини инсон ўзига шиор қилиб олса, ўз-ўзидан яхши иш қилганларнинг сони кўпайиб, ёмонлар эса камайиб бораверади.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, инсон Аллоҳга қурбат ҳосил қилмоқчи бўлса, Аллоҳнинг наздида даражаси юқори бўлиб, гуноҳлари мағфират қилинишини хоҳласа, нафл ибодатларни ўзига лозим тутиб, кечаларда бедор бўлиши лозим. Чунки, инсон фарз амалларини адо қилишлиги билан, бўйнидаги мажбуриятни адо қилган бўлади холос. Кечаларни ибодат билан ўтказишлик эса, ҳақиқий мукамал мўъминлик белгисидир.

Агар кечаларда қоим бўлишликни ўзимизга одат қилмайдиган бўлсак, фарз ибодатларига қўшимча, нафл ибодатларни ҳам лозим тутмайдиган бўлсак, қалбимиз қорайиб, кўз ёшларимиз қуриб, иймонимиз заъифлашиб бораверади.

Мадаминов Шокиржон

[1] Тафсири Ҳилол, Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф